

**МЕТОДИЧНИЙ КОМЕНТАР ЩОДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ У 5-11 КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ У 2016/2017 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

ФАСОЛЯ А. М.

КОТУСЕНКО О. Ю.,

ЯЦЕНКО Т. О.,

БІЙЧУК Г. Л.

Читати – мислити,

читати – відчувати,

читати – жити.

В. О. Флеров (поч. ХХ ст.)

Кожен новий навчальний рік – неначе перший. Нові плани, надії, сподівання, віра... Чи збудуться вони, значною мірою залежить від уміння вчителя планувати свою діяльність, бачити близькі й віддалені цілі, забезпечувати наступність і перспективність у їх визначенні.

Насамперед треба виокремити проблему, яка потребувала уваги завжди, а в умовах сьогодення її актуальність загострилася в рази. Ідеться про врахування у навчально-виховному процесі специфіки предмета «література». Сьогодні змінилося ставлення молоді до книги, яка все частіше сприймається лише як одна зі складових медіакомплексу – Інтернету, періодики, телебачення, радіо тощо. Читання, втративши свій престиж, набуло нових рис. Орієнтація на одержання інформації формує в учня установку на когнітивне читання, тоді як естетичне, за своєю сутністю смислове (діалогічне), читання залишається поза увагою. Тож маємо докласти всіх зусиль, щоби не звести навчання літератури до формально-когнітивного процесу.

Вивчення літератури як мистецтва слова

Програма прочитання й з'ясування естетичного смислу твору вибудовується з урахуванням природи естетичного сприймання: емоційне (естетичне, чуттєво-інтуїтивне) враження – його рефлексія (що викликало ту

чи іншу реакцію) – осмислення, тобто наділення пізнаного на чуттєвому й логічному рівнях особистісними смислами.

Естетично розвинений читач володіє вміннями діалогічного прочитання твору. І саме на основі діалогу з'ясовує авторський задум. А словесник не розповідає про твір, він навчає читати й видобувати інформацію, знаходити авторські й творити власні смисли.

Встановлюється такий логічний «ланцюжок» естетичного прочитання художнього твору: первісне сприйняття – рефлексія естетичних вражень – осмислення почуттів – діалогічне прочитання (розгляд жанрових особливостей, визначення художніх засобів, що обумовлюють ту чи іншу реакцію, обґрунтування логіки їх застосування, з'ясування авторського задуму тощо) – інтерпретація задуму – трактування тексту: погляд на героїв очима автора – творення власних смислів – оцінювання ідеї, задуму, героїв з позицій особистих і сьогоденного дня – співвіднесення авторських й особистісних смислів – визначення місця художнього твору в національній і світовій літературі – формування ставлення до способу освоєння світу, що представив автор.

На основі естетичного сприймання формуються естетичні почуття, які, у свою чергу, обумовлюють естетичне ставлення й далі – естетичні потреби, у яких, як відомо, задовольняється прагнення індивіда до гармонії власної, навколишнього світу, себе з навколишнім світом. Саме естетичний розвиток забезпечує повноту інтелектуального та емоційного розвитку особистості.

Учні засвоюють такий алгоритм роботи з текстом:

1. Етап **передчитання** 1: формулювання цілей читання – організація читання (вибір читацьких стратегій) – висловлення припущень щодо змісту твору та порушених проблем на основі розгляду назви, епіграфа, актуалізації суб'єктного досвіду й опорних знань.

---

¹ У методиці літератури ці етапи називають ще докомунікативний, комунікативний і посткомунікативний. Вважаємо виправданим вживання й поданих назв, оскільки, хоча безпосередня комунікація з текстом не відбувається, іде діалог між читачами, читача із самим собою тощо.

2. Етап **читання**: первісне прочитання – рефлексія вражень – відтворення в уяві прочитаного – формулювання запитань до тексту (автора, героїв) – висловлення здогаду щодо авторського задуму – повторне читання – інтерпретація (аналіз) тексту.
3. Етап **післячитання**: розгляд твору в контексті творчості різних авторів, епох, суміжних видів мистецтва, формулювання авторських і творення власних смислів – рефлексія й оцінювання результатів читання.

Результатом є розвиток естетичних почуттів, творчих здібностей, читацької культури, стійка потреба в читанні, широта читацьких інтересів, мотивів.

Ефективними методами, прийомами, видами і формами роботи, які забезпечують естетичне освоєння художнього твору, вважаємо такі:

- на етапі передчитання: передбачення (думка оформляється як завершення незакінченого речення: «Думаю, це твір про...»), заповнення таблиці «ЗХД» (Знаю/Хочу дізнатися/Дізнався), есе, у якому як результат актуалізації суб'єктного досвіду висловлюється ставлення до піднятої у творі проблеми, асоціювання, бесіда, у якій аналізується тема уроку (назва твору, епіграф тощо) та ін.;
- етап читання: виразне читання, емоційна пауза (обов'язкова після прослуховування твору!), незакінчене речення («Слухаючи твір, я уявляв... думав... бачив... чув...»), словесне малювання, коментоване читання, читання із зупинками, формулювання запитань до тексту (автора, героїв), бесіда (висловлення здогаду щодо авторського задуму, розгляд художніх засобів як засобу реалізації авторського задуму), повторне читання, самостійна (парна, групова) робота з метою з'ясування ролі художніх засобів у творі та ін.;
- етап післячитання: бесіда, заповнення таблиці «ЗХД», дебати, диспут, ілюстрування, читання в парі, складання переліку ключових

слів, діаграма Вена, написання письмової роботи (за технологією РАФТ, вільне письмо, твір від імені героя, сенкан, метод ПРЕС), інсценізація та ін.

Організація особистісно зорієнтованого і компетентнісного навчання на уроках літератури

Компетентний учень-читач не лише здатний «працювати» з творами різних жанрів і естетичних систем: уявляти і переживати прочитане, критично й рефлексійно мислити, вести діалог із текстом, інтерпретувати прочитане, знаходити авторські і творити власні смисли, відчувати естетичну насолоду від художнього слова – а й любить читати.

Окрім того (і це обов'язкова умова!), він усвідомлює власні психологічні особливості, свої читацькі прагнення, мотиви, бажання тощо і здатний самостійно здійснювати читацьку діяльність, керувати своїм читацьким і особистісним розвитком: визначати мету і цілі; планувати діяльність; організовувати її; здійснювати; рефлексувати й оцінювати, а за потреби коригувати.

Відтак стає зрозумілим, що в цих умовах надзвичайно зростає роль загальнонавчальних умінь:

- пізнавальних (когнітивних) – уміння аналізувати, систематизувати, оцінювати навчальний матеріал, робити узагальнення і висновки; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; виокремлювати головне тощо;
- комунікативних – володіння усним і писемним мовленням; уміння налагоджувати спілкування; чути й розуміти інших, з повагою ставитися до чужих думок; брати участь у діалозі; виступати перед аудиторією та ін.;
- інформаційних – уміння добирати необхідні для виконання завдання джерела інформації; видобувати її; формулювати запитання до тексту; представляти прочитане у вигляді таблиці, схеми, графіка та ін.;

— організаційно-діяльнісних – уміння визначати цілі діяльності, планувати, організовувати, здійснювати, відрефлексовувати й оцінювати її тощо.

Види умінь не рівноцінні за своєю роллю. Ключовими є організаційно-діяльнісні уміння, які й забезпечують становлення суб'єктності учня, тобто спроможність керувати своєю діяльністю і розвитком.

За компетентнісного підходу він зміщується із засвоєння знань про предмет на оволодіння знаннями про діяльність і, відповідно, на вироблення умінь не лише здійснювати, а й осмислювати її і себе як читача. Таким чином, у змісті літературної освіти виокремлюємо, окрім предметних знань, умінь, навичок, досвіду предметної діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до неї, і надпредметну, або загальнонавчальну складову. Саме на вироблення загально-навчальних, насамперед оргдіяльнісних, умінь повинен спрямувати увагу вчитель, оскільки від їх рівня залежить формування компетентності.

У компетентнісній і особистісно зорієнтованих парадигмах вектор діяльності спрямовується на пізнання суб'єктом самого себе, процесу взаємодії зі світом і смислу власної діяльності. Процес пізнання і перетворення зовнішнього світу є засобом для цього.

Зарубіжні й вітчизняні вчені відзначають великі потенційні можливості щодо формування компетентностей проектного навчання, технологій розвитку критичного мислення, дебатних та ігрових технологій, інтерактивного навчання, створення учнівських портфоліо. Саме ці методики і технології забезпечують самостійність учня, включення його у навчальний процес, становлення загальнонавчальних умінь, пошук особистісних смислів діяльності, збільшення кількості проблемних і відкритих практикозорієнтованих запитань і завдань, оволодіння різноманітними соціальними ролями, що сприяє самопізнанню, і, що дуже важливо, затребуваність прояву особистісних якостей через створення ситуації вибору.

Система формування організаційно-діяльнісних умінь

Цілевизначення.

У шкільній практиці часто вживають як синонімічні дефініції «мета» і «ціль».

В умовах особистісно зорієнтованого і компетентнісного навчання цілевизначення стає обов'язковою складовою навчального процесу. Учителю не лише формулює загальні цілі (вони подаються в навчальній програмі), а й ураховує цілі навчання учнів, планує і вчить школярів визначати їх.

Вироблення умінь цілевизначення здійснюється на основі виучуваного матеріалу. Уже на етапі календарного планування учитель передбачає, де, на якому уроці і яку роботу він буде проводити (аналогічно планується й навчання рефлексивної діяльності) і готує відповідні запитання і завдання: а) визначити цілі вивчення теми; б) визначити цілі уроку; в) сформулювати цілі домашньої роботи і т.п.

Планування.

Вироблення умінь планувати свою діяльність здійснюємо аналогічно: від «введення в тему «планування» до самостійного її здійснення, формування індивідуальної програми навчання. Важливо усвідомити, що це тривалий у часі процес. Окрім того, здійснювати його необхідно в умовах, коли навчальний план і програма не сприяють цьому, оскільки є предметно орієнтованими і перевантаженими.

Рефлексія.

Її мета – згадати й усвідомити цілі діяльності і процес її здійснення (способи, проблеми, шляхи вирішення), співвіднести одержані результати із запланованими й відкоригувати цілі й шляхи наступної діяльності.

Рефлексія тісно пов'язана з цілевизначенням і оцінюванням, адже для її успішного проведення учень повинен знати чіткі критерії діяльності, орієнтуватися в поставлених цілях. Водночас разом з уміннями аналізу, взаємоаналізу і самоаналізу діяльності учень повинен навчитися аналізувати власні почуття.

Аналіз діяльності також потребує постійного вправління. Наприкінці уроку, спеціально зупинивши його, учитель просить учнів проаналізувати діяльність: етапи (крок за кроком), прийоми й мислительні операції, що застосовувались, які труднощі виникали і як вони переборювалися: *«Що ми робили? Як ми це робили? Для чого ми це робили? Чому саме так ми це робили?»*

За допомогою спеціальних запитань спонукаємо учня до рефлексії діяльності однокласників. Перевірку домашнього завдання можна провести в парах, зосереджуючись не тільки на аналізі правильності чи неправильності досягнутого результату, а й на розгляді шляху, мислительних операцій, дій, способів, яким він був досягнутий.

Послідовність формування рефлексивних умінь має такий вигляд: аналіз і оцінювання – взаємоаналіз і взаємооцінювання – самоаналіз і самооцінювання.

Доцільно таку роботу спочатку виконати разом з учителем, потім нехай учні проведуть її в парах і один із них (кожного разу це буде інший школяр) виступить перед класом.

Можуть застосовуватися такі прийоми: анкетування, усне обговорення, графічне (у кольорі) відтворення настрою протягом уроку, дня, тижня, оцінювання етапів діяльності тощо.

Цілі вивчення теми, окремого уроку, результати рефлексії обов'язково записуються в учнівський зошит!

Оцінювання.

В особистісно зорієнтованому і компетентнісному навчанні оцінюються навченість, розвиток особистісних структур, сформованість компетентностей. А оскільки компетентність «напрямую» не формується і не оцінюється, піддаються формальному контролю лише компетенції, предметні і загально навчальні знання, уміння, досвід діяльності і ставлення.

Оцінюємо учня у порівнянні з ним самим, а не лише відповідність його знань і вмінь певним критеріям. До традиційної оцінки додаються такі

форми: есе, тести, самооцінювання, спостереження, папки успіху, словесне оцінювання тощо.

Роль оцінювання у компетентнісному навчанні – стимулювати навчальну діяльність учня, сформувати здатність до адекватного самооцінювання, дати інструмент самоконтролю. Таким чином, виконуючи в основному мотиваційну функцію, формувальна оцінка разом розвиває одне з важливих загальнонавчальних умінь. Приклад – учнівське робоче портфоліо, або папка успіху.

Проблеми оволодіння організаційно-діяльнісними вміннями повинні постійно знаходитися в полі зору учителя.

Організувати і системно здійснити таку роботу допоможе перелік організаційно-діялісних умінь, які формуватимуться в процесі предметної діяльності.

Компетентнісно зорієнтовані завдання як засіб формування і перевірки рівня читацької компетентності

Компетентність існує як потенціал і проявляється за потреби. Звідсіля висновок: якщо ми хочемо з'ясувати рівень сформованості компетентності, повинні створити ситуацію, де її присутність/відсутність проявилася б. Іншими словами, ситуація повинна спонукати учня актуалізувати досвід діяльності, застосувати всі наявні предметні і загальнонавчальні знання і вміння.

Потрібен механізм, певні техніки, які дали б змогу це оцінити. Зрозуміло, що традиційний інструментарій, з допомогою якого ми перевіряємо рівень предметних знань, умінь і навичок, малоприсадибний. Для визначення рівня сформованості компетентностей необхідні спеціально структуровані комплексні завдання, виконання якого з огляду на визначену мету спонукає учня до задіяння наявних предметних і загальнонавчальних знань і умінь, освоєння нових способів роботи з текстом, пошуку необхідних джерел інформації. Результатом виконання таких завдань є формування читацької (предметної і загальнонавчальної) компетентностей. Як правило,

вони передбачають вихід за межі предметного матеріалу, мають не лише навчальну, а й життєву цінність, оскільки ґрунтуються на актуальному (цікавому для учня) матеріалі, містять опис певної ситуації, яка пояснює потребу виконання.

Компетентнісно зорієнтовані завдання можуть мати різну форму: проблемні запитання (напіввідкриті та відкриті), проблемні завдання (евристичні, творчі, оргдіяльнісні) і компетентнісно зорієнтовані задачі (філологічні й комплексні). Джерелами для створення компетентнісно зорієнтованих завдань є: художній текст, літературна критика, подані у підручнику чи посібнику статті та завдання.

Джерелами для створення компетентнісно зорієнтованих завдань служать: художній текст, літературна критика, подані у підручнику чи посібнику статті і завдання.

Компетентнісно зорієнтовані задачі можуть мати відповідь, наявність якої формує в учня вміння самоконтролю і самооцінювання.

Ключова вимога до задачного формулювання – **чіткість і повнота**. Якщо в учнів не виникло жодного уточнювального запитання щодо порядку виконання завдання і форми представлення результатів, – задача сформульована правильно.

Компетентнісно зорієнтовані завдання можна використовувати на будь-якому етапі навчального процесу. Для їх вирішення учневі часто не потрібні спеціальні знання – лише текст і здатність до аналітичної діяльності.

У процесі виконання компетентнісно зорієнтованих завдань змінюються позиції вчителя і його вихованця. Перший починає виступати в ролі організатора, консультанта, наставника, який спрямовує і підтримує учня як суб'єкта читацької діяльності у процесі оволодіння предметними, загальнонавчальними і ключовими компетентностями.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроці літератури

Сучасна шкільна літературна освіта характеризується інтенсивним застосуванням *інформаційно-комунікаційних технологій*, що надають навчанню широкі можливості оптимізації, визначають нові якості його змісту та передбачають впровадження інноваційних методів, орієнтованих на підвищення освітніх результатів.

Функції ІКТ щодо шкільного вивчення української літератури визначаються розумінням їх як джерела знань або наочного посібника, генератора нових форм комунікативної активності учня-читача, в результаті яких змінюються процеси усвідомлення навчального матеріалу, як результативного засобу виконання школярами навчальних завдань та їх перевірки.

Методична результативність уроку української літератури із використанням засобів ІКТ залежить від оптимального добору ефективних методів, прийомів, форм і засобів організації навчальної діяльності. У сучасному шкільному літературному навчанні активно практикуються мультимедійні лекції, мультимедійні презентації, слайд-шоу, віртуальні екскурсії, веб-квести (рольові комп'ютерні ігри), Інтернет-конференції (вебінари), Інтернет-дискурси, кейс-метод, комп'ютерна діагностика знань (мультимедійні літературні диктанти, тестування, плікери, фанфіки тощо), створюються мультимедійні проекти, електронні портфоліо, рекламні ролики, мікрофільми, мультфільми, відеоролики за мотивами художніх творів (буктрейлери), використовуються відео- та аудіоматеріали (відеокліпи, аудіокниги), телевізійні програми, електронні підручники, посібники, енциклопедії тощо. Важливо, що специфіка літератури як мистецтва слова визначає особливі підходи до методики використання ІКТ, своєрідність якої обумовлена оптимальним поєднанням традиційних та інноваційних методів і прийомів опрацювання навчального матеріалу.

В умовах інформатизації шкільної освіти активно впроваджуються *веб-квести*, проведення яких передбачає опрацювання матеріалів певних веб-сайтів із метою поглиблення та інтеграції учнівських знань, пошуку та

отримання необхідної інформації, виконання поставлених завдань у процесі самостійної або групової роботи. «Квест» (від англ. quest – тривалий цілеспрямований пошук, пов'язаний з пригодами або грою) – рольова гра (проблемне завдання) для розвитку пізнавальної та дослідницької діяльності, критичного та логічного мислення, аналітичного та творчого мислення учнів.

Веб-квести визначаються дослідниками як орієнтовна діяльність, за умов організації якої основним джерелом інформації є Інтернет. Веб-квест може бути представлений у вигляді гіпертексту, презентації чи веб-сайту, в якому завдяки використанню зовнішніх і внутрішніх гіперпосилань та вбудованих об'єктів учні мають можливість відобразити логіку розв'язування завдання з послідовним уточненням і власними коментарями, а також продемонструвати різні підходи та способи його реалізації.

Квести сприяють розвитку в учнів уміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію.

Веб-квести можуть бути короткочасними, розрахованими на декілька занять, та довгостроковими, що практикуються впродовж семестру або навчального року.

Проведення веб-квесту як однієї із ефективних форм організації навчальної пізнавально-пошукової діяльності учнів здійснюється поетапно. Так, на *початковому* (командному) *етані* учні ознайомлюються з основними поняттями обраної теми та матеріалами аналогічних проєктів, розподіляються ролі між членами команди, надаються настанови щодо взаємодопомоги в оволодінні комп'ютерними програмами та досягненні визначеної мети.

Індивідуальна робота учнів у команді, спрямована на загальний результат, здійснюється на *рольовому етапі*: виконуються завдання щодо пошуку інформації по конкретній темі, розробляється структура сайту та добираються необхідні для нього матеріали, підводяться підсумки, відбувається обмін накопиченими матеріалами для створення сайту.

На *заключному етапі* команда під керівництвом педагога оприлюднює в Інтернеті результати колективного дослідження та учні-дослідники формулюють висновки і пропозиції.

Розміщення веб-квестів у Інтернет-мережі є одним із чинників підвищення мотивації учнів для досягнення високих навчальних результатів.

Одним із ефективних методів організації активної пізнавальної діяльності, розвитку інформаційної компетентності учнів на уроках української літератури є *кейс-метод* – це інтенсивний тренінг із використанням відеоматеріалів, комп'ютерного і програмного забезпечення, метод активного навчання на основі аналізу реальних ситуацій. У контексті методики навчання розуміємо його визначення як звернення до опису ситуації, що реально існувала; «кейс» – спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, які запозичені з реальної практики. Рішення проблеми, що викладена в кейсі, передбачає колективну творчу пізнавальну діяльність учнів.

Цей інтерактивний метод може застосовуватися у процесі аналізу та інтерпретації художнього твору, на етапі закріплення знань та вмінь з метою вдосконалення читацьких компетенцій, розвитку критичного мислення, аналітичних, дослідницьких, комунікативних умінь та навичок роботи учнів із різноманітними джерелами інформації. Кейс-метод орієнтований на створення ситуації успіху. Цей метод стимулює звернення учнів до наукових джерел, підвищує мотивацію здобуття знань, розвиває вміння самостійної дослідницької роботи, комунікативні вміння і навички школярів, сприяє удосконаленню їхнього мовлення та сприяє підвищенню пізнавальної активності. Робота з кейсами практикується у малих групах, оскільки групова взаємодія полегшує процес дослідження, допомагає вирішенню колективних та особистісних проблем морально-етичного характеру.

Використання відеокейсів передбачає можливість багаторазового перегляду фіксованих ситуацій, забезпечує мобільність навчання, підвищує

ефективність вирішення навчальних ситуацій, спонукає школярів до розв'язання поставленої проблеми, тобто інтенсифікує навчальний процес.

Застосування кейс-методу в шкільному навчанні літератури якісно підвищує його рівень.

Розвиток ІКТ модернізує систему контролю учнівських знань шляхом упровадження методу *комп'ютерного тестування*, що забезпечує об'єктивність, диференціацію та інтенсифікацію перевірки навчальних досягнень школярів, підвищує їхню навчальну мотивацію, впливає на зниження психічного напруження, запобігає одноманітності в навчально-виховному процесі.

Ефективною формою контролю та корекції учнівських знань є *мультимедійний літературний диктант*, основне призначення якого полягає у відновленні правильного тексту слайду після поданих варіантів учнівських відповідей.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології впливають на систему оцінювання навчальних досягнень учнів. Так, паралельно з традиційним оцінюванням у навчальний процес запроваджується *фанфік* як одна із можливих форм виявлення творчої діяльності школярів, що доцільно використовувати замість домашнього контрольного твору. Створюючи фанфіки, діти занурюються в художній світ і в міру свого таланту намагаються «дописати» або «розширити» твір, відповісти на запитання, на які не дає відповідей автор оригіналу, роблять спроби деталізувати деякі сцени, образи героїв, зрозуміти їхні вчинки, почуття. Такий вид самостійної навчальної діяльності дає потужний поштовх для розвитку творчих здібностей, фантазії, активізації читацького сприйняття та емоцій учнів. У сучасній методичній літературі найчастіше пропонуються такі варіанти написання фанфіків: «Добудовую твір», «Стаю співавтором», «З епохи в епоху», «Малюю словом, думкою», «Фанфік-дебати».

Електронне портфоліо – це спосіб фіксування, нагромадження та автентичного оцінювання індивідуальних освітніх результатів учня в різних

видах діяльності (навчальній, творчій, соціальній, комунікативній) за певний період навчання. Переваги такого портфоліо в тому, що об'ємна інформація компактно та ефектно представлена на електронних носіях. Електронне портфоліо може зберігатись локально (доступно лише визначеному колу людей) та глобально (доступно для всіх користувачів інтернету – веб-портфоліо).

Структура учнівського Е-портфоліо може включати такі розділи: «Загальна інформація» (резюме та життєві плани школяра), «Офіційні документи» (сертифікати, грамоти, дипломи, свідоцтва та посвідчення про досягнення учня); «Творчі роботи» (навчальні проекти, творчі, дослідницькі роботи, участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах); «Відгуки і рекомендації» (рецензії та відгуки на творчі роботи, дослідницькі проекти, участь у різних заходах); «Зведена підсумкова відомість» (результати навчальної діяльності, сформованості компетентностей). Учнівське електронне портфоліо передбачає мультимедійну презентацію його змісту.

Мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій, де одночасно використовується кілька інформаційних середовищ: *графіка, текст, відео, фотографія, анімація, звукові ефекти, високоякісний звуковий супровід*. Технологія мультимедійного навчання ґрунтується на спеціальних апаратних і програмних засобах.

Учителі можуть ефективно використовувати комп'ютерну мережу для організації навчального менеджменту – для електронних журналів, обліку відвідування й успішності, проведення тестового опитування і перевірки його, виконання різних навчальних операцій з вироблення практичних предметних умінь і навичок.

Застосування у процесі вивчення української літератури у 5-11-х класах ІКТ сприяє: по-перше, якіснішому структуруванню навчального матеріалу; по-друге, урізноманітненню форм і методів подачі інформації і перевірки засвоєння її; по-третє, дає змогу використовувати надзвичайно багатий ілюстративний матеріал, зокрема анімації, відеодемонстрації,

репродукції картин видатних митців, навчальні фільми (відеофрагменти), слайд-шоу, словники, довідники, науково-пізнавальну літературу тощо; по-четверте, привчає старшокласників до пошукової, дослідницької, експериментальної роботи; по-п'яте, і це найважливіше, формувати навички самостійної роботи, самонавчання.

Мультимедійні технології відіграють позитивну роль у мотивації навчальної діяльності. Вони допомагають учням зосередитися на конкретному матеріалі через поглиблений розгляд усіх його характеристик, включаючи графіку і звук, ізольоване висвітлення проблем і навіть створення власних навчальних матеріалів.

Звернення до інформаційно-комунікаційних технологій надає уроку української літератури особистісної спрямованості, пізнавальної та емоційної насиченості, активізує різні види навчальної діяльності учнів, сприяє формуванню предметних, загальнонавчальних і ключових компетентностей.

Без оволодіння методичним інструментарієм особистісно зорієнтоване і компетентнісне навчання залишаться гарною ідеєю, а школа продовжуватиме готувати до іспитів, а не для життя.